

İLETİŞİM VE SİYASAL EKONOMİ DÜZLEMİNDE GLOBALLEŞME GERÇEĞİ VE TÜRKİYE

İlker BIÇAKÇI*

La Réalité de Globalisme et la Turquie sur le Plan de la Communication et l'Economie Politique.

Le globalisme est un modèle d'un changement postmoderne, présenté par les pays développés. D'une part, le globalisme détermine les sociétés multinationales et la finance capitale, d'autre part le partage de la démocratie, la culture, l'art et la science, c'est à dire la communication interactive.

Et la Turquie doit établir un système assez stable au point de vue politique et économique pour participer activement au processus de globalisme. Il est nécessaire de créer une nouvelle concordance parmi les différentes classes sociales sous le même drapeau d'égalité et de justice. En outre, la pensée scientifique doit régner sur toute la population. La Turquie est obligée de trouver un domaine de spécialisation efficace pour jouer un rôle actif dans un monde globalisé.

---

* Doç.Dr., Yıldız Üniversitesi.

Mots clés: Le globalisme, les sociétés globales, la globalisation, économique et démocratique, la communication globale, l'intégration globale de la Turquie.

.....

I-Giriş

Soğuk savaş döneminden sonra gündemde önemli yer tutan globalleşme olgusu, özünde batılı gelişmiş ülkelerin dünyaya sunduğu ekonomik, siyasi ve sosyo kültürel bir değişim modelidir. Batının teknolojik üstünlüğünden kaynaklanan maddi kültür birikimi, merkezi bir nitelik göstermektedir. Bu toplumlar, kültürel, politik ve sosyal kurumların işleyişiyle diğer ülkelerin gelişmelerine model oluşturmaktadır (Giddens'ten aktaran Önür, 1999: 190). Bu açıdan globalleşme bilim ve teknolojinin, bunların arkasında yatan ideolojilerle birlikte yayılarak yerleşmesi süreci demektir. (Hülür, 2000: 36)

Globalleşmenin yoğun, reel baskısı ve ağırlığı, ancak siyasi anlamda da global koşula imkan sağlayan Sovyetler Birliği'nin ve diğer Doğu Bloku ülkelerin yıkılmasıyla mümkün olmuştur (Çalış, 2003: 35). Dolayısıyla globalleşme, tek kutuplu yeni dünya düzeninin anahtar kavramlarından biri haline gelmiştir. Globalleşme kavramı öylesine yaygın kullanılmaktadır ki zaman zaman bir övgü, zaman zaman da bir sövgü ve aşağılama aracı halini bile almaktadır (Robertson'dan aktaran Çalış, 2003: 33).

Başta ABD olmak üzere Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve IMF gibi kuruluşlar globalleşmeyi gerçek bir değişim modeli olarak sunmuşlardır.

Globalleşme, gerçekte lider ülkelerin ekonomik gereksinimleri doğrultusunda global bir pazar yaratma zorunluluğundan doğmuştur. Bu bağlamda, iletişim ve bilişim teknolojisindeki gelişmeler globalleşmenin alt yapısını hazırlamıştır.

Lider ülkelerin öncülüğünde oluşturulan çokuluslu şirketler ya da başka deyişle global şirketler, özellikle 80'li yıllarla birlikte dünya pazarındaki etkisini arttırmıştır.

Böylesi bir ekonomik güç, geleneksel siyasal yapıları işlevsiz kılarken yeni bir global siyasallaşma sürecinin başlamasına da neden olmuştur. Liberal globalistlerin çoğu, ulus devletlerin misyonunu tamamladığını ve global piyasanın siyasetin yerini aldığını öne sürmektedir. Böylelikle piyasa mekanizmasının siyasal erke oranla daha rasyonel işlediği savunulmaktadır. Bu duruma paralel olarak ulus devletlerin ticari hukuk sistemleri, global pazarın işlevini engelleyen sınırlamalardan büyük oranda arındırılmıştır. 80'li yıllarla başlayan süreçte Türkiye'de dövizin ve ithalatın serbest bırakılması bu durumun tipik bir göstergesidir. AB örneğine bakıldığında modern ulus devletin kutsadığı ulus, devlet, egemenlik, bürokrasi, sınır, vergi, gümrük, bayrak, ulusal para gibi kavramların önemini yitirdiği görülmektedir.

Globalleşme postmodern bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Modernite egemenliğini globalleşmeye bırakırken tüm tarihsel geçiş süreçlerinde olduğu gibi dönüşüm bir-denbire olmamaktadır. Dolayısıyla moderniteye özgü geleneksel kurumlarla global yapıların çatışması doğaldır.

Global siyasallaşmanın diğer bir boyutu da demokrasi ve insan haklarına ilişkin evrensel hukuk normlarının geçerliliğinin artmasıdır. Bu bağlamda, ulusal siyaset yapış biçimleri de büyük ölçüde global dünyaya entegre olma amacına yönelmiştir. Örneğin, hak ve özgürlükler sorunu artık salt ulusal hukuku ilgilendirmemektedir.

Demokrasi, insan hakları ve evrensel hukuk, global ölçekte bir anlam taşımaktadır. Globalleşme sosyokültürel düzeyde de yeni bir değerler sistemi sunmaktadır. Mc Luhan, "Explorations in Communication" adlı 1960 yılında yayımlanan kitabında, iletişim alanındaki gelişmelerin mesafelere olan etkisi bağlamında dünyanın giderek daha da küçüldüğü ve etkileşimlerin her alanda ne kadar da yaygınlaştığını ifade etmek için "global köy" kavramını ortaya atmıştır (Çalış, 2003: 34).

II-Globalleşmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar

Globalleşme sözcüğünü işlevsel hale getiren ve akademik popülaritesini yükselten 1980'li ve özellikle de 1990'lı yıllardaki yazılarıyla Pittsburgh Üniversitesi profesörlerinden Roland Robertson

olmuştur. Robertson globalleşme olgusunu aşağıdaki gibi açıklamaktadır. “Globalleşme dünyanın kontrol altına alınmasını ve tek bir bütün olduğunun farkına varılmasını ifade etmektedir. Ayrıca dünya üzerinde yaşayan insanların birbirlerine olan bağımlılıkları ile ilgili bilinç de hızla artmaktadır.” (Aktaran Eşkinat, 1998: 33)

Akademik çevrelerde globalleşme konusuna temelde iki farklı biçimde yaklaşıldığı görülmektedir. Öncelikle liberal kuramcılar, globalleşmenin kaçınılmaz bir olgu olduğunu, bu nedenle ulus devlete ilişkin terminolojinin değişmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Ulus devletlerin ancak global pazarın koşullarına uyum sağlayarak globalleşme sürecine entegre olabileceğini vurgulayan liberal görüşün temsilcilerinden Roseberth Moss Kanter’e göre dünya, düşünce ve ürünlerin satıldığı, bunlara her yerde aynı anda ulaşılabilen bir market haline gelmiştir. Martin Albrow’a göre globalleşme, dünya halklarını tek bir dünya toplumu, ya da küresel toplum olmaya doğru götüren tüm süreçleri anlatan bir kavramdır. Robert Cox ise globalleşmeyi, üretim ve işbölümünün uluslararasılaştığı, Güney’den Kuzey’e yeni bir işgücü göçünün başladığı ve yeni bir rekabet çevresinin ortaya çıktığı bir trend olarak tanımlamaktadır. Peter Dicken için globalleşme, uluslararasılaşmadan daha ileri ve karmaşık bir kavram olup, bu bağlamda mal ve hizmet akışlarının ülke ve bölge sınırları içinde artmasını sağlayan ve ekonomik etkinlikleri uluslararası ölçekte yaygınlaştırarak ulusların işlevsel entegrasyonunu gerçekleştiren bir olgudur. (Dicken, 1992: 1)

Marksizm'den esinlenen yaklaşımlar ise globalleşmeyi modern dönemdeki emperyalizmin devamı ve son aşaması olarak görmektedirler. Amoroso'ya göre globalleşme, ABD emperyalizminin yeni bir projesidir (Aktaran Çalış, 2003: 37). Martin Khor ise globalleşmeyi üçüncü dünya insanları olarak birkaç yüzyıldır kolonizasyon olarak isimlendirdiğimiz olgu olarak tanımlamaktadır. Mattelart'a göre globalleşme bir olgudur. Ama aynı zamanda bir ideoloji de oluşturur. Globalleşme "ideolojik bir hazır giysi" haline gelmektedir. (Mattelart, 1998: 97). Petras'a göre devletlerarası çatışmaların ve şirketlerarası rekabetin anlaşılmasında anahtar kavram globalleşme değil, emperyalizmdir. Emperyal devlet ve çokuluslu şirket, karşıt kutuplar değil, neo-devletçilik ve neo-liberalizm arasındaki sinerjidir. (Petras, 2002: 37). Ortodoks marksist yaklaşımlar çoğunlukla ulus devletin ve ona özgü kurumların korunmasından yana tavır almaktadırlar.

Kuşkusuz temel ya da radikal bu iki yaklaşımdan esinlenen eklektik görüşler de vardır. Mc Luhan'dan etkilenen Giddens, insanlığın köklü bir tarihsel değişim sürecinden geçtiğini, yaşanan değişikliklerin yeryüzünün herhangi bir bölgesiyle sınırlı olmadığını ileri sürer. (Giddens, 2002: 13). Giddens'a göre globalleşmenin ön koşulu zamanın mekandan bağımsız kalmasıdır. Böylece toplumsal ilişkiler zaman ve mekandan kaynaklanan sınırlamalardan kurtulmuş ve dünya ölçeğinde yeniden yapılanmıştır. (Aktaran Eşkinat, 1998: 39).

Globalleşmeyle ilgili akademik çalışmalar daha çok dünyanın ekonomik entegrasyonu ile ilgili olmakla birlikte postmodern yaklaşımların çoğunda globalleşmenin kültürel yanı ağırılık kazanmaktadır.

III-Globalleşen Dünyanın Sorunları

Globalleşme, iletişim ve bilişim sektöründeki gelişmeler sayesinde ülkelerarası etkileşim olanaklarını arttırmıştır. Çağdaş demokrasi anlayışının, insan hakları ve evrensel hukuk kurallarının yaygınlaşmasında kuşkusuz iletişimin globalleşmesi büyük fırsatlar getirmektedir. Uluslararası ölçekte ticari, kültürel alışveriş, bilimsel ve sanatsal üretimlerin paylaşımı gibi konularda ve bireysel iletişim olanaklarının özgürleştirici seçenekler sunması bağlamında globalleşme, bir gelişmişlik düzeyi sunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu iletişim olanaklarının siyasal, kültürel, ekonomik ve hatta askeri egemenlik kurma aracı olarak kullanılma riski de vardır. Akıllı füzeler aracılığıyla uzak hedeflerin vurulması ya da kirli para transferleri de iletişim teknolojisinin sunduğu olanaklarla gerçekleşmektedir. Öte yandan ekonomide uluslararası tekellerin, oligopollerin serbest girişimde fırsat eşitliğini büyük ölçüde engellemesi de globalleşme sürecine ilişkin önemli bir olgudur. Bu bağlamda globalleşme, “belli bir kültür, ekonomi ya da siyaset normunun, değer yargısının ya da kurumsal yapının dünya genelinde yaygınlık kazanarak o alanda geçerli tek norm, tek değer yargısı

ya da tek kurumsal yapı haline gelmesi” riskini de taşımaktadır. (Tellan, 1999: 22).

Dolayısıyla global tektipliliğin global çeşitliliği ve çoğulculuğu alt etme potansiyeli de mevcuttur. Birleşmiş Milletler’in verilerine göre bugün dünyadaki en zengin 225 kişinin toplam servetinin, yoksulluk sınırı altında yaşayan 2.6 milyar insanın yıllık gelirin e eşit olması ve dünyadaki en zengin 15 kişinin toplam varlıklarının Afrika kıtasındaki bütün ülkelerin gayri safi milli hasılları toplamına eşit olması da bir gerçekliği yansıtmaktadır. (Tellan, 1999: 26).

Manisalı’ya göre iktisadın ilkeleri küresel gibi görünseler bile iktisadın sonuçları “yerel ve bölgesel”dir. Bir başka deyişle globalleşme, merkezi kapitalist ülkeleri zenginleştirirken yerel ve bölgesel kapitalist ülkeleri yoksullaştırmaktadır. (Manisalı, 2003: 11).

Birleşmiş Milletler Gıda ve Nüfus Ajansı’nın 2002 yılında yayımladığı rapordaki verilere göre 3 milyar insan günde 2 doların altında gelirle yaşamak zorundadır. Bir başka deyişle dünyanın yarısı yoksulluk çekmektedir.

Globalleşen dünyanın sorunlarına genel hatlarıyla değindikten sonra Gelişmekte Olan Ülkeler (GOÜ) bağlamında Türkiye’nin global dünyadaki konumunu değerlendirmeye çalışalım.

IV-Globalleşme ve Türkiye

Globalleşme ve Türkiye ilişkisini iki farklı boyutta ele almak uygun olacaktır.

A-İletişimsel Globalleşme

Bilgi ve iletişim teknolojisinin yüzyılım son çeyreğinde gösterdiği ilerleme sanayi toplumunu temelden sarsmış, insan ilişkilerinde zaman ve mekan boyutunu neredeyse anlamsız kılmıştır. (Akgün, 2003: 65). Mc Luhan'a göre farklı mekanlarda yaşayan insanlar arasındaki iletişimin artması belli bir kültüre ait olma bilincini azaltmıştır. Ayrıca iletişim ve ulaşım olanaklarındaki artış ekonomik, siyasi ya da askeri gücü elinde bulunduranların daha geniş mekanları kontrolleri altına almalarını sağlamıştır. (Aktaran Eşkinat, 1998: 38).

Bireysel ve toplumsal hayatı derinden etkileyen ve insanlararası ilişkilerin yeniden tanımlandığı bu yeni döneme Bell, "sanayi ötesi toplum", Toffler, "Üçüncü Dalga", Masuda ise "global bilgi toplumu" demektedir. (Akgün, 2003: 66).

İletişimsel globalleşmenin en önemli araçlarından biri bilgisayar ve internettir. Bu süreçte gerek bireysel, gerekse ülkesel düzlemde yeni iletişim teknolojilerine ilişkin bilgiye sahip olanlar küresel rekabette önemli bir ayrıcalığa sahip olacaklardır. Bilgi iletişim teknolojisindeki gelişmeler gerek ekonomik, gerekse kültürel, hukuksal ve siyasal alanda işbirliğinin artmasını mümkün kılmaktadır.

Öte yandan bilgi teknolojilerindeki gelişme, kamusal kurum ve kuruluşların fonksiyonlarını ve işleyiş biçimlerini de derinden etkilemektedir. (Akgün, 2003: 67). Elektronik devlet olgusu kamu hizmetlerinin sanal ortamda verilmesini amaçlayan bir projedir. Bu bağlamda “E-Avrupa” projesi Avrupa Birliği Ülkeleri’nin sanal entegrasyonunu öngörmektedir. Türkiye-geç kalmakla birlikte bu projeye ilişkin uyum çalışmalarını yürütmektedir. Son günlerde tamamlanan MERNİS Projesi de e-devlet anlayışının yaşama geçmesinde önemli adımlardan biridir.

Özel sektör açısından da Türkiye’de internet olgusu büyük önem taşımaktadır. 1999 yılından itibaren bu alana büyük yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. İnternet sektörü, 2002 yılı sonunda ulaşılan kitle ve sunulan hizmetler açısından büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Taylor Nelson Sofres Siar’ın “e Consumer Monitor” araştırma projesinden elde ettiği verilere göre Türkiye’de internet kullanıcılarının sayısı Haziran 2002 itibarıyla yaklaşık 4.9 milyondur. (Marketing Türkiye, 15 Ocak 2003). Tablo I’den de anlaşılacağı gibi Gelişmiş Ülkeler’deki internet kullanıcı sayıları Türkiye’dekilere oranla çok daha yüksektir. Bu sonucu etkileyen faktörlerin arasında devletin bu alana geç girmesi, ülkede gelir ve eğitim düzeyinin düşük olması ve altyapı sorunları sayılabilir.

Tablo I-Dünyada İnternet Kullanım Rakamları

Ülke	Nüfus	İnternet Kullanıcı Sayısı
Amerika	278 milyon	149 milyon
İngiltere	59.6 milyon	33 milyon
Kanada	31.6 milyon	14.2 milyon
Danimarka	5.4 milyon	1.6 milyon
Fransa	60 milyon	11 milyon
Almanya	83 milyon	26 milyon
Yunanistan	10.6 milyon	1.3 milyon
Çin	1.3 milyar	33.7 milyon
Hindistan	1 milyar	5 milyon
İtalya	57.7 milyon	11 milyon
Norveç	4.5 milyon	2.2 milyon
İspanya	40 milyon	7 milyon
İsveç	8.9 milyon	4.5 milyon

Kaynak: www.cyberatlas.com

E-devlet olgusunun yaygınlaşması aynı zamanda devlet-vatandaş arasındaki ilişkilerin gelişmesine, katılımcılığın ve saydamlığın artarak daha standart bir demokrasi anlayışının yerleşmesine imkan tanıyacaktır. İnternet, global e-devlet olgusunun oluşturacağı yüksek standartlı bir demokrasi anlayışına entegre olmanın en önemli aygıtlarından biridir. Sivil toplumun gelişmesi açısından da internetin olumlu katkısı gözardı

edilmemelidir. E-demokrasi fikrinin babası sayılan Steve Clift'e (2002) göre, 2015 yılında demokrasinin nasıl bir görünüm kazanacağı, toplumların ve vatandaşların demokratik motivasyonuna ve "e-vatandaşlık" anlayışının gelişmesine bağlıdır. Türkiye gerek özel ve kamu sektörleriyle, gerekse sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte bilgi çağının gereği olan e-demokrasinin teknolojik ve siyasal altyapısını oluşturmak zorundadır.

Kongar'ın da deyişiyle "küreselleşmenin yarattığı sorunların çözümü yine küresel bağlamda, demokrasi ve insan hakları kavramlarının yaygınlaştırılmasıyla olanaklı olacaktır" (Kongar, 2002: 33).

Bu kavramların yaygınlaşması, ancak global iletişimin imkanlarıyla sağlanabilir.

B-Ekonomik Globalleşme

Globalleşme sürecini yaşayan dünya ülkelerinin gelişmişlik düzeyleri birbirinden farklıdır. Gelişmekte olan ülkeler (GOÜ) kapsamında yer alan ülkemizin globalleşme sürecine entegrasyonu için temel bazı koşulların elverişli duruma getirilmesi gerekmektedir.

-Pazar koşulları: Müşteri ihtiyaçları, pazarlama stratejileri ve global kanalların kullanımı

-Fiyat koşulları: Kaynak etkinliği, global ölçekli ekonomiler ve ülkelerarası maliyet farklılıkları

-Rekabet koşulları: Ülkenin içinde bulunduğu sosyoekonomik durum, ülkenin bağımsız büyüebilmesi vb.

-Siyasal koşullar: Uygulanan ticaret politikaları, piyasa düzenlemeleri vb. bürokratik düzenlemeler.

Sözkonusu koşulların uygun hale getirilmesi ekonomik globalleşmeye entegrasyonu sağlasa da global bir güç yaratmak için yeterli değildir. Global ekonomik sistemdeki zafiyet dönem dönem GOÜ'lerin yanı sıra gelişmiş ülkeleri de tehdit etmektedir. Örneğin sadece 2000 yılında ABD'de farklı firmalardan yaklaşık 200 bin kişi işten çıkarılmıştır. (www.usatoday.com, 2 Nisan 2001). Buna karşın aynı yıl itibarıyla Türkiye'de işten çıkarılan kayıtlı çalışanların sayısı 775 bine ulaşmıştır. (Cumhuriyet, 29 Mart 2001). ILO'nun raporuna göre Avrupa Birliği Ülkelerinde 2001'de düşen işsizlik oranı 2002'de yüzde 7.6'ya, ABD'de yüzde 5.6'ya, Kanada'da yüzde 7.6'ya çıkmıştır. (Radikal, 25 Ocak 2003). Dolayısıyla Türkiye gibi GOÜ'lerin global krizlerden daha fazla etkilenmesi söz konusudur.

1953-73 döneminde IMF, Dünya Bankası ve GATT desteğiyle dünya ticareti artarken, Türkiye ithal ikameci ve dışa kapalı politikalar izleyerek global fırsatlardan çok fazla yararlanamamıştır. Teknolojik altyapının yetersizliğinin ve siyasal iradenin içe dönlük yapısının da olumsuz etkileri olmuştur. 80'li yıllarla birlikte diğer GOÜ'ler gibi Türkiye'nin de konumunda radikal değişimler meydana gelmiştir. IMF'nin elindeki verilere göre gelişmekte olan ülkelerin dünya GSYİH'sındaki

payı 1984 yılında %34 iken, 1999 yılında %40'a ulaşmıştır. (Uysal, 2003: 311). Dünya Bankası'nın 1997 tarihli raporuna göre GOÜ'lerin üçte birinde yabancı sermaye yatırımları GSYİH oranı düşmüştür.

Bu düşüşün temel nedenlerinden biri ülkemiz ve benzeri diğer GOÜ'lerdeki büyük bütçe açıklarıdır. Bütçe açıkları yabancı sermaye girişini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca yetişmiş insan kaynağı eksikliği, bürokratik engeller, teşvik unsurlarının olmayışı gibi nedenler de etkili olmaktadır. Bu tablo, ülkemizde reel ekonomiden kopuk, spekülasyon etkinlikleri ve rant ekonomisini öne çıkarmıştır.

Türkiye'nin ulusal üretim, dış ticaret, kişi başına düşen milli gelir, yüksek faizler, enflasyon, işsizlik, iç ve dış borçlar, yolsuzluk ve aşırı kamu harcamaları gibi temel ve kronikleşmiş sorunları global entegrasyonun önündeki çok önemli engellerdir. Büyüme hızı, dışsattım, sektörel yatırımlar gibi göstergelerin iyileşmesi, Türkiye'nin güçlü bir global ülke olması için zorunludur. Türkiye bu gücü elde etmek için öncelikle statikocu yönetim anlayışından stratejik yönetim anlayışına geçmelidir.

V-Global Güç İçin Stratejik Yönetim

Geçmişten günümüze Türkiye'nin en temel sorunlarından biri, geleceğe ilişkin bir vizyona, stratejiye sahip olamamasıdır. Standart Türk insanı "sorun çıkarsa çözeriz" anlayışıyla hareket etmekte, yarına ilişkin öngörülerde bulunup kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapmaktan

kaçınmaktadır. Türk insanının satranç gibi stratejik bir oyunun yerine büyük ölçüde şansa bağlı bir oyun olan tavlayı baştacı etmesi de “zara göre” oynama geleneğini ortaya koymaktadır: Kendi geleceğine ilişkin planı olmayanların başkasının planlarının bir parçası olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda, Türkiye’de ciddi boyutta bir mentalite değişimine ihtiyaç vardır. Hiç kuşkusuz bu iradeyi gösterecek olan güçlerin başında siyaset kurumu gelmektedir. Ayrıca, bilimsel araştırma kuruluşları, meslek odaları ve sivil toplumun tüm unsurları bu değişimin itici gücü olarak işlev üstlenmek zorundadır. Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşundan günümüze kadar laik ve antilaik karşıtlığının kısır çekişmesi içinde temel sorunlarına ne yazık ki çözüm bulamamıştır. Dolayısıyla Türkiye, sistem tartışmalarının yapılmadığı sağlam bir yapıyı mutlaka kuralmalıdır. Bu yapının oluşması için ilerici, demokratik ve özgür düşüncenin rehberliğine güvenmek gerekir.

Globalleşme ile birlikte stratejik yönetimin önemi daha da artmıştır. Çünkü çevre, gelecek ve zaman, globalleşme sürecinde önemli kavramlardır. (Çukurçayır ve Eroğlu, 2003: 229).

Bu bağlamda, stratejik yönetimin temel unsurlarından biri olan “swot analizi” yöntemiyle ülkenin zayıf ve güçlü yönlerinin belirlenerek fırsat ve tehditlerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yenileşmeye açık, değerlendiren ve denetleyen bir yönetim anlayışıyla insan odaklı ve etkili bir model ortaya koyan stratejik yönetim anlayışı, swot analizi ile de bürokratik modelin sakıncalarını giderecek

önemli fırsatlar sunmaktadır. Özel ya da kamusal kurumlar için uygulanan modelin devlet örgütüne uyarlanması siyasal iradenin öncülüğüne ihtiyaç vardır. Bir devletin vizyonunun ve misyonunun belirlenmesi sürecinde, tüm toplumsal kesimlerin katılımı da mutlaka gerçekleştirilmelidir. Bu durumda, ortak somut hedeflere yönelmiş olan farklı kesimler arasındaki uzlaşmazlıkların giderilmesi de daha az sancılı olacaktır.

VI-Sonuç Yerine: Türkiye Neler Yapabilir?

Türkiye globalleşen dünyada etkili bir aktör olabilmek için güçlü ülke olmak zorundadır. Güçlü ülke olmak her şeyden önce kendi gücünün farkına varmakla mümkündür. Türkiye, yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin, genç nüfusunun dinamizminin, etnik ve dinsel demografik çeşitliliğinin bilincine varmalıdır. Hiç kuşkusuz kaynaklara sahip olmak yetmez. Bu kaynakları verimli kılmak ve kullanmak gerekir.

Globalleşme sürecinin pasif bir ögesi olmamak için Türkiye, kapitalistik rekabet ve pazarlık gücüne sahip olmak zorundadır. Türkiye rekabet edebileceği alanlarda, rakiplerine göre kendi rekabet gücünü gerçekçi bir biçimde konumlandırmalıdır. Türk şirketlerinin büyük ölçekli global şirketlerle kitlesel pazarlama alanında rekabet yürütmesi çok zordur. Bu bağlamda, rekabet alanının Levinson'un (1984) deyişiyle gerilla pazarlamasına, yani niş pazarlamaya kaydırılması daha akılcıdır. Bilindiği gibi niş pazarlama, küçük işletmelerin küçük parçalara bölünmüş

pazarlara odaklı ürün ve hizmet sunmasıdır. Örneğin Hollanda'da Directbank, diğer bankaların ihmal ettiği bir pazara odaklanarak bir pazar nişi ortaya çıkarmıştır. Hızla büyüyen ve hayli kârlı bir pazar olan yaşlılara kredi vermeye odaklanmıştır. Bira üreticisi Bavaria ise alkolüz biraya olan ihtiyacı önceden görmüş, Körfez Savaşı esnasında milyonlarca kutu alkolüz birayı bölgedeki askerlerin kullanımı için ihraç etmiştir. (Dalgıç, 2002: 35).

Türkiye, global dünyanın gereksinimlerine paralel biçimde yeni yatırım alanları bulmanın yanı sıra insan kaynağını da bu doğrultuda oluşturmalıdır. Hindistan'ın bilgisayar yazılım alanındaki başarısı da bu anlayışın ürünüdür.

Halen TÜBİTAK'ın eşgüdümünde yürütülmekte olan Teknoloji Öngörü Çalışması, Türkiye için stratejik önemdeki teknolojiler ve bu bağlamda öncelik verilecek ARGE alanlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma "Vizyon 2023" adıyla anılan bir projenin ana eksenini oluşturmaktadır. Söz konusu proje, "Ulusal Teknoloji Envanteri" ile "Türk Araştırmacılar" ve "Ulusal ARGE Altyapısı" envanterlerini de çıkarmayı içermektedir. (<http://vizyon2003.tubitak.gov.tr/>).

Bu projenin temel amacı bilim ve teknolojinin ekonomik ve toplumsal gelişmedeki önemi konusunda toplumda ve siyasi kadrolarda farkındalık yaratmaktır. Gerçekte, bilimin ve teknolojinin kılavuzluk işlevini öncelikle siyasal iktidarların kavraması, benimsemesi ve bilimsel düşüncüyü toplumsal yaşamda egemen kılmaya çalışması gerekmektedir.

Türkiye'nin globalleşme sürecinde yerini alabilmesi için öncelikle iç ekonomik sorunlarını çözmesi gerekmektedir. Yoksulluk, yolsuzluk, kayıt dışı ekonomi, kamu harcamaları gibi temel konularda ciddi adımlar atılmalı ve yeni kaynaklar yaratılmalıdır. Bütçe olanakları gelişmeden, bir gelişmişlik düzeyi yakalamanın imkanı yoktur. Sermaye girişinin artması da siyasal ve ekonomik istikrar ve dengenin korunmasına bağlıdır. Bu bağlamda, insan kaynağı yatırımlarına önem verilmesi, küçük ve orta ölçekli girişimlerin teşvik edilmesi, yeni teknolojilerin düzenlenmesi, makro ekonomik politikaların uygulanması, global şirketlerle ortaklıklar kurulması gerekmektedir.

Sonuçta Türkiye kendi ürettiği farklı katma değerlerle globalleşen dünyaya katılmalıdır. Bu da ulusal stratejiler geliştirmekle mümkündür. ABD, Almanya, Fransa vb. gelişmiş ülkeler ulusal stratejileriyle globalleşme ortamının içindedir. Türkiye global dünyaya "bağımlı olmadan bağlı" olabilmek için siyasetçisiyle, sanayicisiyle, çalışanıyla ve diğer tüm kurumlarıyla birlikte markalarını yaratmak zorundadır.

Kaynakça:

- AKGÜN, Birol (2003) “Küreselleşme, Sanal Siyaset ve E-Demokrasi”.
der., M. Akif Çukurçayır. Çizgi Kitabevi. Konya.
- ÇALIŞ, Şaban H. (2003) “Üç Tarz-ı Siyaset’ten Globalizme” Küresel
Sistemde Siyaset Yönetim Ekonomi. der., M.Akif Çukurçayır. Çizgi
Kitabevi. Konya.
- ÇUKURÇAYIR, Akif M. ve Eroğlu, “Klasik Yönetim Anlayışından
-TUĞBA H. (2003) Stratejik Yönetime”. Küresel Sistemde Siyaset
Yönetim Ekonomi.der., M.Akif Çukurçayır. Çizgi Kitabevi. Konya.
- DALGIÇ, Tevfik (2002) “Niş Pazarlanmanın İlkeleri”. Pazarlama ve
İletişim Kültürü Dergisi. Kapital Medya. İstanbul.
- DICKEN, Peter (1992) “The Internalization of Economic Activity”.
Guilford Press, New York.
- EŞKİNAT, Rana (1998) “Mc Luhan’ın Küreselleşme Teorilerine Katkıda
Bulunan Öncü Görüşleri”. Kurgu Dergisi. Anadolu Üniversitesi Basımevi.
Eskişehir.
- GIDDENS, Anthony (2000) Elimizden Kaçıp Giden Dünya. Çev., O.
Akımbay. Alfa Yayınları. İstanbul.
- HÜLÜR, Himmet (2000) “Küreselleşme ve Toplum Bilim Kuramlaştırma
Sorunu”. Selçuk İletişim. Konya.
- KONGAR, Emre (2002) Küresel Terör ve Türkiye. Remzi Kitabevi.
İstanbul.

- MANISALI, Erol (2003) "İktisat Ne Kadar Küresel". Cumhuriyet. 6 Ocak.
- MATTELART, Armand (1998) "Dünya İletişiminde Yeni Senaryolar". Çev., Erdal Peker. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,-
- ÖNÜR, Nimet (1999/3) "Küreselleşme ve Kültürlerarası Etkileşim". Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi. Ankara.
- PETRAS, James (2002) Küreselleşme ve Direniş. Cosmopolitik Kitaplığı. İstanbul.
- TELLAN, Tolga (1999/4) "İletişim, Gelişme Yazını ve Globalizm". Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi. Ankara.
- UYSAL, Doğan (2003) "Küreselleşme ve Gelişmekte Olan Ülkeler". Küresel Sistemde Siyaset.Yönetim Ekonomi. der., M. Akif Çukurçayır. Çizgi Kitabevi. Konya.